

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Margot Leicher	Datum	15 mei 2025
E-mail	margot.leicher@utrecht.nl	Kenmerk	30252773
Type brief	Aanbiedingsbrief	Onderwerp	Programma Water en Riolering 2026-2030
Bijlage(n)	Programma Water en Riolering 2026-2030	Beleidsveld	Openbare ruimte

Geachte leden van de raad,

De ontwikkelingen op het gebied van water en riolering staan niet stil. Klimaatverandering zorgt ervoor dat we enerzijds meer water moeten vasthouden voor periodes van droogte en anderzijds moeten zorgen voor meer waterberging om wateroverlast door extreme neerslag te voorkomen. Ook vraagt klimaatverandering een extra inspanning om onze waterkwaliteitsdoelen te halen en te zorgen dat we in de toekomst nog voldoende drinkwater hebben. Verder breidt de stad uit en neemt het aantal inwoners, en daarmee de hoeveelheid afvalwater, toe en zetten we ons in om van afvalwater weer grondstoffen te kunnen maken die we kunnen hergebruiken. Dit alles vraagt dat we ons water- en rioleringssysteem steeds moeten aanpassen.

Voor de kostendekking betalen we een aparte belasting, de rioolheffing. We zijn verheugd u te kunnen meedelen dat ondanks alle voorziene maatregelen, we verwachten bij de Programmabegroting 2026 te kunnen voorstellen dat de rioolheffing in 2026 behoudens grote onvoorziene ontwikkelingen omlaag kan. Hiervoor zijn twee belangrijke oorzaken. De eerste is positief. Uit nieuw onderzoek blijkt onze riolering over het algemeen in een dusdanig goede staat dat deze langer mee lijkt te kunnen, dan dat we tot nu toe voorzagen. Dit is financieel en vanuit duurzaamheid grote winst. De tweede reden stemt ons minder tevreden, maar noopt ons wel tot ingrijpen. We zien namelijk dat het ons vanwege allerlei oorzaken gemeente breed niet lukt om elk jaar net zoveel investeringen te realiseren als we programmeren. Dit geldt ook voor onze openbare ruimte projecten waar de rioolvervangingen onderdeel van zijn. We hebben besloten hier vanaf 2026 rekening mee te houden in de begroting van het Programma Water en Riolering en hebben daarom in de begroting een veel lager investeringsbedrag opgenomen dan dat we aan projecten hebben geprogrammeerd. Hiermee geven we invulling aan uw wens om bij de Voorjaarsnota 2025 aandacht te besteden aan planningsoptimisme. Deze wens is geformuleerd in de motie [grip op investeringen \(M409 Grip op investeringen\)](#). We gaan hier verderop in deze brief nader op in. Hiermee geven we tevens invulling aan de toezegging in de commissie MGOR van 4-7-2024 dat we voor de Voorjaarsnota 2025 in beeld brengen of het verlengen van de levensduur van riolering leidt tot besparingen en welke consequenties dit heeft.

Het overzicht van alle activiteiten die wij de komende jaren ondernemen en de bijbehorende kosten vindt u in het bijgevoegde Uitvoeringsprogramma Water en Riolering (PWR) 2026-2030. In deze brief lichten we de belangrijkste ontwikkelingen toe.

Langere levensduur riolering

De kwaliteit van onze riolering blijkt op basis van uitgebreid onderzoek op basis van actuele inspecties naar te accepteren risico's en schadebeelden beter dan verwacht. Hierdoor kunnen we het riool langer laten liggen dan de 70 jaar waar we in de Visie Water en Riolering nu vanuit gaan. Dit is vanuit duurzaamheid en vanuit financieel oogpunt goed nieuws. Het beeld is gebaseerd op actuele inspecties van ca. 30% van onze riolering. Voordat we met een definitief voorstel voor een nieuwe levensduur voor de riolering komen, voeren we de komende jaren extra inspecties uit in gebieden waar we nog geen actuele inspecties hebben. De beschikbare gegevens geven ons echter al zoveel vertrouwen dat we vanaf nu onze vervangingsinspanning baseren op een gemiddelde levensduur van de riolering van 100 jaar. Met deze levensduur is het voorlopig niet nodig de rioolvervangingsinspanning verder op te voeren naar 18 km per jaar in 2035, zoals we voorzagen in de Visie Water en Riolering. In plaats daarvan houden we de vervangingsinspanning op 8 km per jaar. Positief gevolg is dat de rioolheffing vanwege de gelijkblijvende vervangingsinspanning de komende jaren niet verder omhoog hoeft. Zodra de uitkomsten van de extra inspecties bekend zijn doen we u bij de herziening van de Visie Water en Riolering een definitief voorstel voor een nieuwe levensduur en de daarbij behorende vervangingsinspanning.

Gevolgen langere levensduur voor vernieuwing openbare ruimte, klimaatadaptatie etc.

Het gunstige nieuws van de langere levensduur van de riolering heeft echter ook een nadeel. Omdat we de rioolvervangingsinspanning voorlopig niet verder laten stijgen maar gelijk houden op 8 km per jaar, gaan we de komende jaren op minder plekken aan de slag dan in de Visie Water en Riolering voorzien. Als we de lijn van 8 km per jaar doorzetten tot 2050 vervangen we t/m 2050 nog maar de helft van de riolering ten opzichte van wat we destijds in de Visie hebben voorzien. Daarmee halveert ook het af te koppelen en ontharden oppervlak. Dit heeft gevolgen voor de strategie in Visie Water en Riolering en Visie Klimaatadaptatie waarbij de rioolvervanging de motor is om de openbare ruimte te vernieuwen en gelijktijdig klimaatbestendiger, groener en meer circulair en natuurinclusief te maken. Komend jaar brengen we de consequenties goed in beeld en onderzoeken we met welke aanpak we de stad onverminderd klimaatbestendiger kunnen maken. Vervolgens leggen we u bij de herziening van de Visie Water en Riolering, Visie Klimaatadaptatie en Nota Beheer Openbare Ruimte een nieuwe strategie ter besluitvorming voor. Vooruitlopend verkennen we binnen de huidige kaders van de Visie of we op een andere manier meer klimaatadaptatiemaatregelen kunnen nemen en financieren om het vasthouden en scheiden van regenwater extra te stimuleren. Mogelijk moeten we in specifieke gebieden sneller aan de slag om oppervlak los te koppelen, te ontharden en te vergroenen om zo versneld meer regenwater vast te houden en het groeiende afvalwater aanbod naar de zuivering en de riooloverstorten terug te dringen. Hierbij kijken we naar wat we extra kunnen doen en financieren vanuit de rioolheffing bij rioolvervangingen, bij niet-rioleringsprojecten in de openbare ruimte en bij maatregelen die andere eigenaren in de stad nemen. We zien mogelijkheden om vanuit de rioolheffing meer te gaan bijdragen het vervangen van niet-functionele verharding door bomen en ander groen, waarmee we meteen meer regenwater vasthouden. We hebben vooruitlopend op de uitkomsten voor 2026 hiervoor een bedrag van € 1 miljoen gereserveerd. Voor 2027 en verder hebben we nog geen reservering opgenomen. Die laten we afhangen van de uitkomsten.

Rekening houden met planningsoptimisme

We zien dat de uitvoering van integrale vernieuwingsprojecten van de openbare ruimte, waar een deel van onze rioolvervanging onderdeel van is, achterblijft op de programmering. De afgelopen jaren hebben we maar ongeveer 60% van de geprogrammeerde kilometers riool vervangen.

Bij de integrale uitvoering van projecten in de openbare ruimte komen veel gemeentelijke ambities samen. Dit vraagt afstemming over wat kan binnen de beschikbare ruimte, binnen het beschikbare budget en met de beschikbare personele capaciteit. Hierdoor hebben projecten meer voorbereidingstijd nodig. De langere voorbereidingstijd en beperkte personele capaciteit zorgt voor veel personele wisselingen, wat nog weer extra tot vertraging leidt. We gingen bij het opstellen van de Visie Water en Riolering uit van een gemiddelde doorlooptijd van een integraal project van 4-5 jaar, waardoor het effect van de verhoogde programmering in 2024-2025 in de vervangingscijfers zichtbaar zou worden. De praktijk leert dat door allerlei factoren de doorlooptijd van integrale vernieuwingsprojecten momenteel 6-10 jaar bedraagt. Zie voor meer informatie het Meerjareninvesteringsprogramma Beheer Openbare Ruimte (MJIP) wat u net als het Programma Water en Riolering gelijktijdig bij de Voorjaarsnota wordt aangeboden.

Het achterblijven van de riolering is momenteel nog geen probleem omdat, zoals eerder aangegeven, onze riolering veel langer mee gaat dan voorzien. Wel wordt dit op de langere termijn een probleem als het ons niet lukt om de realisatie omhoog te krijgen. We zijn dan ook meerdere verbeteringsprojecten binnen de gemeente gestart om het gehele traject van programmering tot en met realisatie van openbare ruimte te versnellen. Denk aan het vergroten van de voorbereidingscapaciteit van de organisatie, het al op stedelijk en gebiedsniveau maken van integrale afwegingen in plaats van op projectniveau, het verder vooruit programmeren, het integraal programmeren op gebiedsniveau, het stedelijk implementeren van een projectsturingssysteem en het slimmer inzetten van de capaciteit van de markt. We verwachten echter dat het nog wel enkele jaren gaat duren voordat de vervangingscijfers stijgen tot de doelstelling van 8 kilometer per jaar.

Het budget dat we voor onze investeringen begroten, storten we jaarlijks in een aparte investeringsvoorziening. Omdat de vervangingsdoelstelling de afgelopen jaren is gestegen maar realisatie achterbleef, nam de hoogte van onze voorziening de laatste jaren toe (stand voorziening eind 2024: €32,2 miljoen). Om te voorkomen dat de voorziening verder blijft oplopen nemen we vanaf 2026 40% minder budget voor de vervangingsinvesteringen riolering op in de begroting, oftewel voor maar 4,8 km in plaats van 8 km. Hierbij gaan we ervan uit dat we conform de afgelopen jaren in elk geval 60% van de geprogrammeerde 8 kilometer zullen realiseren. Alles wat we meer realiseren dekken we uit de voorziening. Als de voorziening te snel gaat dalen stellen we het percentage voor het planningsoptimisme in een volgend Programma bij. Hiermee geven we invulling aan uw motie grip op investeringen ([M409 Grip op investeringen](#)).

Tariefontwikkeling

We verwachten bij daadwerkelijke vaststelling van de rioolheffingstarieven in de Verordening Rioolheffing bij de Programmabegroting 2026 voor te kunnen stellen het eigenarentarief en het gemiddelde grootgebruikstarief te verlagen met 2,7%. De correctie voor planningsoptimisme zorgt ervoor dat de kosten van 2025 naar 2026 €0,8 miljoen afnemen, ofwel 1,6% omlaag gaan, ondanks alle maatregelen, inflatiecorrectie en groei van het areaal. Daarnaast verwachten we dat het aantal rioolheffing betalende eigenaren van 2025 naar 2026 met circa 2.800 stijgt, waardoor onze inkomsten met ongeveer € 0,7 miljoen toenemen. Tezamen betekent dit dat het tarief 2,7% omlaag kan. Aangezien de rioolheffing maximaal 100% kostendekkend mag zijn is het nodig de tarieven naar

Datum 15 mei 2025
Ons kenmerk 30252773

beneden bij te stellen. Ondanks dat we relatief veel kosten toerekenen aan de rioolheffing komt hiermee het tarief meer in lijn met andere grote gemeenten.

De verwachte kostenontwikkeling voor de periode 2027-2030 hangt af van diverse ontwikkelingen. Zolang de jaarlijkse vervangingsdoelstelling en de correctie voor planningsoptimisme voor de periode 2027-2030 constant blijven ten opzichte van 2026 voorzien we geen of een zeer beperkte kostenstijging exclusief inflatiecorrectie. Mochten extra investeringen nodig zijn om versneld regenwater te scheiden van afvalwater en vast te houden dan is een sterkere tariefstijging nodig. De belangrijkste keuzes werken we uit richting de gemeenteraadsverkiezingen 2026 en het voorbereidende overdrachtdossier.

Vervolg

Bij de Programmabegroting leggen wij u een nieuwe Verordening rioolheffing met daarin de nieuwe tarieven ter besluitvorming voor. Bij de Voorjaarsnota van 2026 ontvangt u van ons wederom een geactualiseerde versie van het Uitvoeringsprogramma Water en Riolering.

Verder starten we met het herzien van de Visie Water en Riolering (volgens de Utrechtse standaard dan Beleidsnota Water en Riolering), waarin we de nieuwe levensduur en daaruit voortkomende vervangingsstrategie verankeren evenals een eventuele nieuwe grondslag voor de riool- en waterzorgheffing. Ook leggen we in de nieuwe beleidsnota vast of en zo ja welke maatregelen we willen nemen om onze klimaatadaptie en overige water- een maatschappelijke opgaven te realiseren nu we het riool minder snel vervangen. Dit doen we bij voorkeur in combinatie of in nauwe afstemming met het herzien van de Nota Beheer Openbare Ruimte en de Visie Klimaatadaptatie. Over de noodzaak voor het herzien van de Visie hebben we u in 2024 reeds met de [brief](#) Programma Water en Riolering 2025-2029 geïnformeerd. We verwachten u in 2027 de nieuwe Beleidsnota Water en Riolering ter besluitvorming te kunnen voorleggen.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,